

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2011 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-941
(Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2018 m. spalio 30 d. įsakymo Nr. 3D- 776
redakcija)

ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ MAŽMENINIŲ KAINŲ KAIMO VIETОВIŲ PARDUOTUVĖSE STATISTINIO TYRIMO METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų kaimo vietovių parduotuvėse tyrimo metodika (toliau – metodika) nustato statistinio tyrimo (toliau – tyrimas) žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų kaimo vietovių parduotuvėse atlikimo metodus, tiriamojo objekto elementų aprėpties, vertinamųjų parametru, statistinių duomenų registravimo, tvarkymo ir apdorojimo, statistinių duomenų šaltinių, tyrimo periodiškumo, tyrimo vietos ir jų atrankos, statistinių duomenų administracinės patikros, statistinių rodiklių skaičiavimo, naudojamų kompiuterinių programų ir rezultatų naudotojams pateikimo tvarką.

II SKYRIUS TYRIMO TIKSLAS

2. Tyrimo tikslas – nustatyti mėnesines vidutines žemės ūkio ir maisto produktų kainas kaimo vietovių parduotuvėse ir apibendrintą statistinę informaciją pateikti naudotojams. Tyrimo statistiniai duomenys reikalingi rengti statistinę informaciją ir teikti ją naudotojams bei sukurti informacinę aplinką žemės ūkio ir maisto produktų rinkos dalyviams, valstybės valdymo ir savivaldos institucijoms ir kitiems informacijos naudotojams mažmeninės rinkos stebėsenos, analizės ir prognozės funkcijoms vykdyti.

III SKYRIUS PAGRINDINĖS SĄVOKOS IR SUTRUMPINIMAI

3. Metodikoje vartojamos sąvokos ir sutrumpinimai:
- 3.1. **LŽŪMPRIS valdytojas** – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija.
 - 3.2. **LŽŪMPRIS** – Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinė sistema.

3.3. **Reprezentatyvioji kaimo vietovės parduotuvė** – vienoje iš didžiųjų Lietuvos apskričių miesteliuose (didžiosiose gyvenvietėse) esanti parduotuvė, atrinkta žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų statistiniam tyrimui atlikti.

3.4. **Reprezentatyvusis žemės ūkio arba maisto produktas** (toliau – reprezentatyvusis produktas) – kainų tyrimui atrinktas žemės ūkio arba maisto produktas, kurio vertės arba vartojimo išlaidų jam įsigyti dalis bendrose išlaidose yra didelė, o kainų pokytis – artimas bendrajam produktų kainų pokyčiui. Reprezentatyviusius produktus atrenka statistinių duomenų tvarkytojas ir jų sąrašą suderina su LŽŪMPRIS valdytoju ir Lietuvos statistikos departamentu.

3.5. **Statistinių duomenų tvarkytojas** (toliau – duomenų tvarkytojas) – valstybės įmonė Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras.

3.6. **Tyrėjas** – duomenų tvarkytojo darbuotojas, renkantis statistinius duomenis kaimo vietovių parduotuvėse žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų kaimo vietovių parduotuvėse tyrimui ir atliekantis šį tyrimą.

3.7. **Vidutinė mažmeninė žemės ūkio arba maisto produkto kaina kaimo vietovių parduotuvėse** (toliau – vidutinė produkto kaina) – vidutinė pasirinkto žemės ūkio arba maisto produkto kainos tam tikru laikotarpiu reikšmė, gaunama skaičiuojant reprezentatyviosiose kaimo vietovių parduotuvėse užregistruotų tų pačių arba panašių žemės ūkio arba maisto produktų vidutinių kainų aritmetinį vidurkį.

IV SKYRIUS TEISINIS PAGRINDAS

4. Tyrimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymo 10 ir 12 straipsniai ir Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinės sistemos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 3D-156 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“.

V SKYRIUS TAIKOMI KLASIFIKATORIAI

5. Tyrime naudojamas Individualaus vartojimo išlaidų pagal paskirtį klasifikatorius, 1999 m. versija (*Classification of Individual Consumption by Purpose, 1999 – COICOP 1999*), paskelbtas Lietuvos statistikos departamento interneto svetainėje osp.stat.gov.lt → Klasifikatoriai.

VI SKYRIUS TIRIAMOJI VISUMA, ELEMENTŲ APRĖPTIS

6. Geografinė tyrimo taikymo aprėptis – 7 Lietuvoje daugiausia gyventojų turinčios Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Marijampolės ir Alytaus apskrityse esančios kaimo vietovės, atrinktos siekiant reprezentuoti visą šalį.

7. Tyrimo vietos vienetų aprėptis – ne mažiau kaip 3 iš žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintų Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų bei ūkinių gyvūnų kainų statistinio tyrimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 6 punkte nurodytų apskričių atrinktos mažmeninės kaimo vietovių maisto produktų parduotuvės, išskyrus didžiųjų mažmeninės prekybos tinklų UAB „Maxima LT“, UAB „Rimi Lietuva“, UAB „Palink“, UAB „Norfos mažmena“, UAB „Lidl Lietuva“ parduotuves.

8. Tiriamųjų produktų aprėptis – produktai, kuriuos vartotojai įsigyja Lietuvos teritorijoje tiesiogiai vartojimo poreikiams tenkinti. Atrenkami būtiniausio vartojimo bei kiti reprezentatyvieji produktai pagal klases:

- 8.1. duona ir grūdų produktai (01.1.1);
- 8.2. mėsa (01.1.2);
- 8.3. žuvis (01.1.3);
- 8.4. pienas, sūris ir kiaušiniai (01.1.4);
- 8.5. aliejai ir riebalai (01.1.5);
- 8.6. vaisiai (01.1.6);
- 8.7. daržovės (01.1.7);
- 8.8. cukrus, uogienė, medus, šokoladas ir saldumynai (01.1.8);
- 8.9. prie metodikos 8.1–8.8 papunkčių nepriskirti maisto produktai (01.1.9);
- 8.10. nealkoholiniai gėrimai (01.2).

9. Produktų sąrašas kasmet peržiūrimas ir derinamas su LŽŪMPRIS valdytoju ir Lietuvos statistikos departamentu.

10. Tiriamos faktinės produktų mažmeninės kainos, kuriomis produktus įsigyja vartotojai, įskaitant visus mokesčius.

11. Surinktų duomenų pagrindu skaičiuojamos vidutinės mažmeninės žemės ūkio ir maisto produktų kainos šalies mastu.

12. Tyrimo periodiškumas – kartas per mėnesį.

VII SKYRIUS TAIKOMI METODAI

13. Tyrimui taikomas tikslinės atrankos metodas.

14. Tiriamos iš 7 daugiausia gyventojų turinčių Lietuvos apskričių: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Marijampolės ir Alytaus tikslinės atrankos metodu atrinktos kaimo vietovės.

15. Reprezentatyviųjų kaimo vietovių parduotuvių atranka atliekama taikant tikslinės atrankos metodą – iš kiekvienos tiriamosios apskrities atrenkama ne mažiau kaip po 3 reprezentatyvias kaimo vietovių parduotuves.

16. Reprezentatyviųjų kaimo vietovių parduotuvių atranką vykdo duomenų tvarkytojas ir yra atsakingas už jų stebėseną, analizę, o esant poreikiui – keitimą.

17. Atrenkant reprezentatyvius produktus siekiama, kad šie produktai kuo išsamiau reprezentuotų būtiniausias žemės ūkio ir maisto produktus, būtų randami visose tiriamose kaimo vietovių parduotuvėse. Duomenų tvarkytojas sudaro, derina su LŽŪMPRIS valdytoju ir Lietuvos statistikos departamentu ir tvirtina reprezentatyviųjų žemės ūkio arba maisto produktų, tiriamų kaimo vietovių parduotuvėse, sąrašą (toliau – produktų sąrašas) su jų aprašymu, bendrą visoms apskritims ir visoms kaimo vietovių parduotuvėms.

18. Pagal produkto aprašymą tyrėjai produktų kainoms registruoti kaimo vietovių parduotuvėse atrenka ne mažiau kaip 3 (jei yra galimybė) atskirų gamintojų (Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų ir ūkinių gyvūnų kainų registravimo žurnale vartojamas pavadinimas „atvejis“) konkrečius produktus.

19. Atrinkti produktai turi atitikti produkto aprašymus, esančius produktų sąrašė ir tenkinti šiuos reikalavimus:

19.1. būti prieinami vidutiniam vartotojui, t. y. tyrimui negali būti atrenkami patys brangiausi arba patys pigiausi produktai;

19.2. reikalaujama kiekvieną mėnesį registruoti to paties produkto (to paties gamintojo, sudėties, svorio, dydžio, kokybės ir pan.) kainas.

VIII SKYRIUS

STATISTINIŲ DUOMENŲ ŠALTINIAI, DUOMENŲ SURINKIMAS IR APDOROJIMAS

20. Statistinių duomenų šaltinis – tyrimas. Tyrimą atlieka duomenų tvarkytojas pagal duomenų tvarkytojo patvirtintą reprezentatyviųjų produktų sąrašą, suderintą su LŽŪMPRIS valdytoju ir Lietuvos statistikos departamentu. Tyrimo statistinius duomenis tyrėjai registruoja Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų ir ūkinių gyvūnų kainų registravimo žurnale (Taisyklių 1 priedas).

21. Produktų kainos registruojamos iki einamojo mėnesio 17 d. kiekvienoje Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Marijampolės ir Alytaus apskrityje, atrenkant ne mažiau kaip po 3 kaimo vietovių parduotuves.

22. Registruoti produktų kainas tyrėjai turi pagal duomenų tvarkytojo patvirtintą produktų sąrašą.

23. Atliekant tyrimą neregistruojamos maisto produktų trumpalaikės (iki 1 savaitės trukmės) akcijos metu kainos su nuolaidomis.

24. Tyrimo metu to paties produkto vidutinei kainai nustatyti reikia registruoti ne mažiau kaip po 3 tiriamojo produkto skirtingų gamintojų kainas toje pačioje parduotuvėje (jeigu yra galimybė), atitinkančias nustatytas produkto specifikacijas, tūrio, svorio ir fasuotės aprašymus.

25. Jeigu produktų sąrašė nurodyto nustatytų aprašymų (tūrio, svorio bei kitų) fasuotės produkto parduotuvėje nėra, reikia registruoti to produkto artimiausios pagal tūrį arba svorį fasuotės kainą ir ją perskaičiuoti į šiame sąrašė nurodyto tūrio arba svorio vieneto kainą.

IX SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ KOKYBĖS KONTROLĖ, NEATITIKČIŲ REGISTRAVIMAS

26. Tyrimo statistinių duomenų kokybė užtikrinama vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. 3D-156 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2018 m. spalio 18 d. įsakymu Nr. 3D-754 „Dėl Valstybės Įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro administruojamų informacinių sistemų ir registrų tvarkytojų informacijos saugos funkcijų nustatymo“, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro generalinio direktoriaus 2017 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. 1V-54 „Dėl Statistinių duomenų Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinei sistemai teikimo, patikros, tvarkymo, statistinės informacijos rengimo, teikimo Europos Komisijai, Eurostatui bei nacionalinėms institucijoms ir skelbimo procedūros aprašo tvirtinimo“, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro generalinio direktoriaus 2018 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. 1V-91 „Dėl Oficialiosios statistinės informacijos rengimo rizikos vertinimo metodikos tvirtinimo“ ir Taisyklėmis.

27. Tyrimo ir statistinių duomenų registravimo proceso kokybei užtikrinti turi būti naudojamos šios priemonės:

27.1. pritaikytos statistinių duomenų registravimo elektroninės arba popierinės formos;

27.2. tyrime konkrečioje kaimo vietovės parduotuvėje turi dalyvauti 2 tyrėjai;

27.3. tyrėjai užduočiai atlikti skiriami rotacijos principu.

28. Tyrėjai duomenis įveda į LŽŪMPRIS duomenų bazę (toliau – DB), naudodami interaktyvią duomenų įvesties sistemą (toliau – IDIS).

29. Statistinių duomenų įvedimas kontroliuojamas naudojant programą, kuri juos įvedant atlieka klaidų paiešką. Tikrinami reikšmių loginiai ryšiai, aritmetinės klaidos, statistiniai duomenys lyginami su ankstesnio laikotarpio statistiniais duomenimis.

30. Tyrėjų grupės vadovas atlieka duomenų įvedimo į DB proceso kokybės stebėseną ir tvirtina tyrimo duomenis.

31. Kainų registravimo ir duomenų įvedimo į LŽŪMPRIS DB procesų reikšmingos neatitiktys, koregavimo ir prevenciniai veiksmai registruojami Žemės ūkio ir maisto produktų mažmeninių kainų bei ūkinių gyvūnų kainų ir kilmės neatitikčių registravimo žurnale (Taisyklių 3 priedas).

X SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ IR STATISTINĖS INFORMACIJOS KONFIDENCIALUMO UŽTIKRINIMAS

32. Duomenų tvarkytojas užtikrina tyrėjų registruojamų statistinių duomenų konfidencialumą ir vientisumą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisės aktais, Lietuvos standarto LST ISO/IEC 27001 2017 m. balandžio 20 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 2017/1185, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentų (ES) Nr. 1307/2013 ir (ES) Nr. 1308/2013 taikymo taisyklės dėl informacijos ir dokumentų teikimo Komisijai ir kuriuo iš dalies keičiami ir panaikinami keli Komisijos reglamentai, (OL 2017 L 171, p. 113), VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro generalinio direktoriaus 2014 m. rugpjūčio 27 d. Nr. 1V-124 įsakymu „Dėl valstybės įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro informacijos saugumo politikos tvirtinimo“ ir kitais ŽŪIKVC dokumentais, reglamentuojančiais informacijos konfidencialumą ir vientisumą.

XI SKYRIUS STATISTINIŲ RODIKLIŲ SKAIČIAVIMO FORMULĖS IR JŲ PAAIŠKINIMAI

33. Remiantis tyrimo statistiniais duomenimis apskaičiuojama mažmeninė tiriamųjų produktų vidutinė kaina Lietuvos reprezentatyviosiose kaimo vietovių parduotuvėse, taikant aritmetinio vidurkio kainos skaičiavimo metodą.

34. Vidutinė i -tojo produkto kaina Lietuvoje $\bar{P}_{LT}^{(i)}$ apskaičiuojama pagal formulę:

$$\bar{P}_{LT}^{(i)} = \frac{1}{m} \cdot \sum_{j=1}^m P_j^{(i)},$$

čia:

$P_j^{(i)}$ – i -ojo produkto kaina j -toje parduotuvėje tyrimo metu;

m – kaimo vietovių parduotuvių skaičius tyrimo metu.

XII SKYRIUS NAUDOJAMOS KOMPIUTERINĖS PROGRAMOS

35. Statistiniams duomenims įvesti ir apdoroti naudojama IDIS, sukurta ORACLE RDBVS pagrindu.

XIII SKYRIUS NAUDOTOJAMS PATEIKIAMĖ REZULTATAI

36. Taisyklių 6.2 papunktyje nustatytų statistinių duomenų pagrindu rengiama statistinė informacija ir analitinės apžvalgos yra skelbiamos informaciniame portale www.produktukainos.lt, portale www.vic.lt, oficialiajame dvisavaitiniame informaciniame statistiniame leidinyje „Agro RINKA“ ir pusmetiniame leidinyje „Lietuvos žemės ūkis: faktai ir skaičiai“.

XIV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

37. Kiekvienų metų pabaigoje metodika ir produktų sąrašas peržiūrimi duomenų tvarkytojo, atsižvelgiant į metų tyrimo statistinius duomenis, ir, jeigu būtina, siūlomi pakeitimai.

38. Duomenų tvarkytojas privalo užtikrinti statistinių duomenų konfidencialumą, tvarkyti jų apskaitą ir statistinius duomenis saugoti, kaip nurodyta tyrimą reglamentuojančiuose teisės aktuose.
